

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر کیفیت زندگی کارکنان آموزش و پرورش شهر کوثر

¹ لیلا رستمی

² محمد رحیمی

³ یونس کاکاوند

تاریخ دریافت: 98/02/23

تاریخ پذیرش: 98/05/06

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی کارکنان آموزش و پرورش شهر کوثر انجام شد. این پژوهش به روش پیمایشی انجام شد و در جهت ارتقاء روایی سنج‌های پرسشنامه از اعتبار صوری استفاده شد و قابلیت اعتماد نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای کلیه متغیرها بالاتر از 0/70 به دست آمد. جامعه آماری مورد مطالعه این تحقیق را کارکنان آموزش و پرورش شهر کوثر تشکیل می‌دهند حجم جمعیت آماری طبق آمار اداره کل آموزش و پرورش 380 نفر است. برای انتخاب حجم نمونه در بین افراد جامعه آماری از فرمول عمومی کوکران استفاده گردید. بدین ترتیب بر طبق فرمول کوکران تعداد 191 نفر به عنوان حجم نمونه به دست آمد. از آنجا که جامعه آماری وسیع و گسترده می‌باشد در این تحقیق از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از دو شیوه آمار توصیفی و استنباطی و با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS، پس از تهیه جدول ماتریس، اطلاعات در قالب جداول یک‌بعدی و دوبعدی تنظیم شد. یافته‌های پژوهش نشانگر این بودند که کیفیت زندگی کارکنان آموزش و پرورش شهر کوثر متوسط رو به پایین می‌باشد و بین متغیرهای مستقل سبک زندگی، سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی با متغیر وابسته (کیفیت زندگی کارکنان) رابطه معنی‌داری وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: کیفیت زندگی، سبک زندگی، سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی.

¹ دانش‌آموخته گروه جامعه‌شناسی، واحد خلخال، دانشگاه آزاد اسلامی، خلخال، ایران.

² گروه جامعه‌شناسی، واحد خلخال، دانشگاه آزاد اسلامی، خلخال، ایران (نویسنده مسئول) m.rahimi5564@gmail.com

³ دکتری جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران، مدرس دانشگاه امام علی (ع)، تهران، ایران.

مقدمه

کیفیت زندگی مفهومی است بسیار انتزاعی که نمی‌توان برای آن تعریف جامعی ارائه داد و به‌طور کلی تعریف مفهومی آن چندان ساده نیست ولی برحسب نیاز می‌توان برای آن تعاریف عملیاتی ارائه کرد. بنا به تعریف سازمان بهداشت جهانی کیفیت زندگی، درک افراد از موقعیت خود در زندگی از نظر فرهنگ، سیستم ارزشی که در آن زندگی می‌کنند، اهداف، انتظارات، استانداردها و اولویت‌هایشان است. پس موضوعی کاملاً ذهنی بوده و توسط دیگران قابل مشاهده نیست و بر درک افراد از جنبه‌های مختلف زندگی استوار است (نجات، 1387: 12). اغلب دانشمندان توافق دارند که مفهوم کیفیت زندگی همواره 4 بعد زیر را در بر می‌گیرد:

1- فیزیکی: مفاهیمی مانند قدرت، انرژی، توانایی انجام فعالیت‌های روز مره و مراقبت از خود از این دسته هستند.

2- روانی: اضطراب، افسردگی و ترس از این زمره اند.

3- اجتماعی: این بعد در مورد رابطه فرد با خانواده، دوستان و همکاران و در نهایت جامعه است.

4- روحی: درک فرد از زندگی و هدف و معنای زندگی را در بر می‌گیرد. ثابت شده است که بعد

روحی، زیر مجموعه بعد روانی نبوده و یک دامنه مهم و مستقل محسوب می‌شود (همان).

بر اساس دیدگاه بوردیو سبک زندگی مجموعه‌ای از طرز تلقی‌ها، ارزش‌ها، شیوه‌های رفتاری و سلیقه‌های افراد است (بوردیو، 1380: 32). وقتی دنیای اجتماعی متحول می‌شود، به مفاهیمی نو برای درک کردن آن نیازمندیم. مفهوم یا مفاهیمی که بتوانند تحول پدید آمده را در خود بروز داده و برنامه پژوهشی جدیدی را نیز پیش روی علوم اجتماعی قرار دهند. ظاهراً مفهوم «سبک زندگی» چنین خصایصی را داراست. سبک زندگی، در تمامی کنش‌ها و رفتارهای فرد و در تعاملات و ارتباطات وی با دیگران، طبیعت و به‌طور کلی محیط اجتماعی اطراف وی که معمولاً قابل مشاهده، توصیف و اندازه‌گیری است، قابل بررسی است. به رغم این که سبک زندگی نقش قابل توجهی در کیفیت زندگی افراد بازی می‌کند، مطالعات تحقیقی اندکی در دنیا در مورد رابطه کیفیت زندگی و سبک زندگی صورت گرفته است. با قبول این نکته که درک افراد از کیفیت زندگی از باورها و فرهنگ‌های آنان متأثر است، ضرورت تحقیق در این زمینه بسیار احساس می‌شود. به نظر بوردیو موقعیت عامل در فضای اجتماعی بستگی به حجم و میزان سرمایه (سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی) او دارد؛ یعنی هرچه قدر سرمایه فرد بیشتر باشد، در فضای اجتماعی موقعیت بالاتری

خواهد داشت و این خود رفتار و کیفیت زندگی افراد را تحت تاثیر قرار می دهد (قاسمی و همکاران، 1387: 187).

در ایران به مثابه یکی از کشورهای در حال توسعه، با وجود اینکه اصل 43 قانون اساسی جمهوری اسلامی بر ریشه کنی محرومیت و برآورد نیازهای انسان و کیفیت زندگی تأکید کرده است (رئیس دانا، 1384: 76) و با وجود تمام علاقه‌مندی‌هایی که از ابتدای انقلاب به حذف فقر از جامعه اسلامی، افزایش رفاه و کیفیت زندگی افراد نمایان بوده است، برنامه جامعی در این باره تدوین نشده است (زیبایی و شوشتریان، 1386: 57). ضرورت انجام این پژوهش در شهر کوثر این است که با توجه به مطالعات پیشین امروزه اختلاف بسیاری بین شهرهای مختلف استان از حیث توسعه یافتگی اقتصادی که از مهم‌ترین عوامل در زمینه مطالعه کیفیت زندگی افراد است وجود دارد که خود از موانع اصلی توسعه و برخورداری متفاوت و ناعادلانه از سطح کیفیت زندگی است. در این زمینه شواهد موجود حاکی از نوعی تقسیم بندی فضایی در استان اردبیل، به منزله یکی از شهرهای مهم ایران است که باعث بوجود آمدن سطوح متفاوتی از کیفیت و رفاه زندگی در بین مناطق و اقشار مختلف این شهر شده است. همچنین نواحی شهری مراکز اصلی رشد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در هر کشوری هستند که خود را به عنوان جذاب‌ترین نقاط برای ایجاد ثروت، کار، خلاقیت و نوآوری اثبات کرده‌اند. اما، نواحی شهری کوثر با چالش‌های مهمی در زمینه‌های محرومیت اجتماعی، بیکاری و کمبود مسکن روبرو هستند که این مشکلات کیفیت زندگی را به شدت کاهش می‌دهند. با توجه به مطالب ذکر شده در این تحقیق در تلاش هستیم تا به این سوال اساسی پاسخ دهیم که سرمایه اجتماعی و سبک زندگی افراد چه تأثیری بر کیفیت زندگی آنان دارد؟

بنابراین هدف اصلی این تحقیق بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر کیفیت زندگی کارکنان آموزش در بین و پرورش شهر کوثر می باشد. علاوه بر هدف اصلی اهداف فرعی تحقیق عبارتند از:

- سنجش میزان کیفیت زندگی در بین کارکنان آموزش و پرورش شهر کوثر
- سنجش میزان ابعاد سرمایه در بین کارکنان آموزش و پرورش شهر کوثر
- سنجش میزان ابعاد سبک زندگی در بین کارکنان آموزش و پرورش شهر کوثر

مبانی نظری

در بخش مبانی نظری این پژوهش از نظریه وبر، ویلن و بوردیو برای بررسی تأثیر عوامل مؤثر (سبک زندگی و ابعاد سرمایه) بر کیفیت زندگی استفاده شده است. بحث اساسی ویلن در مورد سبک

زندگی، رابطه سبک زندگی و مصرف خودنمایانه است. دیدگاه اساسی وبلن حول محور رقابت قرار گرفته است. وبلن پایگاه (شأن و منزلت) فرد را در ابعاد اقتصادی تعیین کننده عادات فکری و رفتاریش می‌داند. از این رو از نظر او در یک فرهنگ رقابتی افراد تلاش می‌کنند به مراتب بالاتری از این شأن و منزلت دست یابند. وبلن در کتاب نظریه طبقه تن آسا، طبقه‌ای را ترسیم می‌کند که در آن افراد تن‌آسایی و رفاه خود را نمایش می‌دهند و مصرف را نه برای رفع نیاز، بلکه برای کسب اعتبار اجتماعی و جلب توجه انجام می‌دهند. او ثروت را عامل اساسی تمایز بین افراد و رسیدن به جایگاه‌های برتر اجتماعی می‌داند که باید نمود بیرونی داشته باشد (Corrigan, 2004: 21).

وبلن سبک زندگی را الگوی رفتارهای جمعی از جنس رسوم و عادات اجتماعی و روش‌های فکری و همچنین تجلی رفتاری مکانیسم روحی، عادات فکری و معرفتی فرد قلمداد می‌کند (وبلن، 1925: 105).

اگر وبلن چشم و هم‌چشمی و رفتارهای تظاهری را در مصرف می‌دید، زیمل¹ در تحلیل مصرف‌گرایی جامعه مدرن، بر مقوله‌ای همچون مد تأکید دارد. به نظر وی، مصرف کالاها و ایجاد سبک‌های زندگی از سویی برای فرد هویت‌بخش بوده و از سویی دیگر متمایزکننده است. به اعتقاد زیمل سبک زندگی، تجسم تلاش انسان برای یافتن ارزش‌های بنیادین یا به تعبیری فردیت برتر خود در فرهنگ عینی‌اش و شناساندن آن به دیگران است. انسان‌ها برای معنای مورد نظر خود (فردیت برتر)، شکل‌های رفتاری‌ای را برمی‌گزینند. زیمل توان چنین‌گزینشی را «سلیقه» و این اشکال به هم مرتبط را «سبک زندگی» می‌نامد (زیمل، 1908: 314؛ به نقل از مهدوی کنی). او هم‌چنین سبک زندگی را، عینیت بخشی به ذهنیات در قالب اشکال شناخته شده‌ی اجتماعی تعریف می‌کند (زیمل، 1990: 463). زیمل در مقاله‌ی مد دلایل تعدد تغییر مد (همچون پوشاک، آشپزی، هنر، معماری و موسیقی) در فرهنگ مدرن را بررسی می‌کند و نتیجه می‌گیرد مردم سریع‌تر به مدهای جدید و متفاوت جذب می‌شوند زیرا می‌خواهند به هویت شخصی متمایز خود شکل دهند. به نظر زیمل، در جوامع اولیه، افراد هویت خود را از گروه می‌گرفتند. از این رو بسیار همگن بودند؛ اما در جوامع مدرن فرآیند هویتی فردی شده است. به نظر زیمل در شهرهای بزرگ، شخص مصرف می‌کند تا هویتی را که دوست دارد برای خود بسازد (باکاک، 1381: 26). اگر بخواهیم با برداشت از عبارت‌های متعدد زیمل، تعریفی را پیشنهاد کنیم این تعریف عبارت است از: «سبک زندگی، کل به هم پیوسته‌ی صورت‌هایی است که افراد یک جامعه، مطابق انگیزه‌های درونی و سلايق خودشان و

¹ - Simmel

به واسطه تلاشی که برای ایجاد توازن میان شخصیت ذهنی و زیست محیط عینی و انسانی‌شان به انجام می‌رسانند، برای زندگی خود برمی‌گزینند» (مهدوی کنی، 1386). به عبارت دیگر شیوه تغذیه، خودآرایی (نوع پوشاک و پیروی از مد)، نوع مسکن (معماری و اثاثیه)، شیوه‌های گذران اوقات فراغت و تفریح، فضای مفهومی سبک زندگی را در دیدگاه زیمل شکل می‌بخشد.

و بر¹ مفهوم سبک زندگی را برای تبیین و تشریح قشربندی و نابرابری اجتماعی به کار می‌گیرد. او در مطالعات گسترده تاریخی خود روشن ساخت که نمی‌توان کنش‌های اجتماعی را صرفاً با اتکاء به مفاهیم اقتصادی درک کرد، چرا که حتی در ارزیابی منافع اقتصادی نیز اندیشه‌های ناشی از خرده فرهنگ‌ها و سبک‌های زندگی مؤثرند (بندیکس، 1382: 98). او بدون آنکه بخواهد اهمیت شرایط اقتصادی را انکار کند، تحلیل پیچیده‌تری از جامعه و قشربندی‌ها و شکاف‌های آن عرضه می‌کند. به اعتقاد او تعاریف اقتصادی نمی‌تواند به تنهایی شرایط شکل‌گیری گروه‌های اجتماعی را توضیح دهد. از همین رو جهت توضیح چگونگی تأثیر نفوذ ایده‌ها بر شکل‌گیری گروه‌ها مفهوم «موقعیت منزلتی» را مطرح می‌سازد. «موقعیت منزلتی» به هر جز از سرنوشت انسان‌ها که از طریق ارزیابی مثبت یا منفی از حیثیت اجتماعی تعیین می‌شود اشاره دارد (و بر، 1382: 214). دنیس رانگ¹ در مقاله‌ای در مورد اندیشه‌های و بر می‌گوید: «منظور و بر از «سبک زندگی» ارزش‌ها و رسم‌های مشترکی است که به گروه احساس هویت جمعی می‌بخشد و نه آن‌طور که در حال حاضر، معمولاً این اصطلاح به کار می‌رود. یعنی به منزله روش یا راه زندگی که به سبب سازگاری‌اش با نیازهای روان‌شناختی افراد، آزادانه انتخاب می‌شود» (توسلی، 1373: 12). مک‌کی² در مورد دیدگاه و بر می‌گوید: «آن‌چه و بر سبک زندگی می‌نامد به روش‌هایی بازمی‌گردد که طبقات و گروه‌های هم‌رتبه از نوعی از زندگی پدید می‌آورند، به عبارتی الگوی فرهنگی رفتار و مجموعه‌ای از باورها. هر یک از طبقات اجتماعی، سبک زندگی خود را پرورش می‌دهند و «جهان‌بینی» متمایزی را به نمایش می‌گذارند. روشی از نگاه به زندگی که تجربیات اجتماعی ویژه خود و روابطش را با دیگر گروه‌های اجتماعی بیان می‌کند» (مک‌کی، 1996: 275). بنابراین و بر سبک زندگی را معادل قشر بندی نمی‌داند بلکه معرف آن می‌شناسد. به بیان دیگر آن را چیزی معرفی می‌کند که مرزهای نامشخص موقعیت و قشر اجتماعی را تعیین می‌کند (یوت، 1990: 5). و بر سبک زندگی را از جنس رفتار می‌داند که تمایلات، آن را

¹ - Dennis Runge

² - Mckee

هدایت می‌کند و فرصت‌های زندگی بستر بروز آن را فراهم می‌کند (هندری و همکاران، 1381: 231-232). مؤلفه‌های سبک زندگی مورد نظر وبر، شیوه‌های کردار و عمل، طرز لباس پوشیدن و سخن گفتن، در کل اندیشه‌ها و رفتارهای نشان‌دهنده گروه منزلتی متمایز هستند.

«تمایز» مهم‌ترین اثر بوردیو در زمینه سبک زندگی است. از نظر وی آشنایی با مفهوم سبک زندگی از طریق بررسی مفهوم طبقه اجتماعی به دست می‌آید. در نظریه بوردیو سبک زندگی شامل اعمال طبقه‌بندی شده و طبقه‌بندی کننده فرد در عرصه‌هایی چون تقسیم ساعات شبانه روز، نوع تفریحات و ورزش، شیوه‌های معاشرت، اثاثیه و خانه، آداب سخن گفتن و راه رفتن است. بنابراین سبک زندگی محصول نظام‌مند منش است که از خلال رابطه دو جانبه خود رویه‌های منش درک می‌شود و تبدیل به نظام نشانه‌هایی بر می‌گردد که به گونه‌ای جامعه‌ای، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. چنانچه بوردیو در عبارت فوق نیز اشاره می‌کند مصرف به منزله نظامی از نشانه‌ها و نمادها مطرح است که کارکردهایی چون تمایز گذاری اجتماعی دارد (شالچی، 1386: 101-100).

بوردیو در کتاب تمایز (1984) شیوه‌هایی را تحلیل کرد که گروه‌های هم رده و هم طبقه خود را به وسیله آن از القوهای مصرفی گروه دیگر متمایز می‌کنند. بوردیو نشان می‌دهد که چگونه گروه‌های خاص، به ویژه طبقات اجتماعی - اقتصادی، از میان انواع کالاهای مصرفی، روش‌های لباس پوشیدن، غذا خوردن، مبلمان و تزیین داخلی منزل و ... انتخاب‌هایی را انجام می‌دهند تا روش زندگی مجزای خود را مشخص و خود را از دیگران متمایز کنند. بوردیو شیوه‌هایی را تحلیل کرد که گروه‌های مختلف خود را به وسیله آن از الگوهای مصرفی که شیوه زندگی یک گروه را مشخص می‌کند متمایز می‌سازند (فاضلی، 1382: 42). وی همچنین عقیده دارد که همیشه کشمکش برای کسب قدرت و منزلت نه تنها در بین بلکه در درون طبقات گوناگون جامعه وجود دارد. این کشمکش‌ها در فضای اجتماعی رخ می‌دهد جایی که روابط بین طبقات مطابق با میزان و دسترسی به اشکال متفاوت سرمایه (سرمایه فرهنگی اجتماعی - اقتصادی) ساخته شده‌اند. بوردیو به مبارزه و کشمکش برای قدرت اشاره می‌کند، کشمکش که تنها به قدرت اقتصادی مربوط نمی‌شود بلکه سلطه فرهنگی را نیز در بر می‌گیرد. مبارزه و کشمکش برای سلطه، بین طبقات و خرده طبقات به تداوم تغییرات سبک زندگی منجر می‌شود. نبرد نمادین در زمینه‌های متفاوت ترجیحات فرهنگی است. بنابراین فضای اجتماعی سبک‌های زندگی مطابق با احکام و دستورات قدرت ساخته شده

است. در نتیجه، طبقات و خرده طبقات قدرتمندتر سبک زندگی را برجسته و مسلط می‌کنند (رضوی‌زاده، 1383: 55-56).

بورديو در زمينه سبک زندگی، علاقه‌ای به اینکه گروه‌های مختلف به شیوه‌های گوناگون مصرف می‌کنند، نداشت. بلکه در پی این بود که معلوم کند گروه‌های فرادست و فرودست طبقات متوسط، با انتخاب شیوه‌های خاص زندگی درگیر مبارزه‌ای بی پایان اما ملایم برای تثبیت هویت، ارزش و موقعیت اجتماعی خود هستند. همچنین، وی درباره شکل‌گیری سبک‌های زندگی بیان می‌کند که، شرایط عینی زندگی و موقعیت فرد در ساختار اجتماعی به تولید منش خاص منجر می‌شود. منش مولد دو دسته نظام است، نظامی برای طبقه بندی اعمال و نظامی برای ادراکات و شناخت‌ها (قریحه‌ها). نتیجه نهایی این دو نظام، سبک زندگی است (بورديو، 1984: 28).

بورديو به موضوع رابطه میان منش اجتماعی و رفتارهای فرهنگی می‌پردازد که عمدتاً از طریق عادت‌واره مشخص می‌شود. مردم فرهنگ مصرف را می‌آموزند و این امر هم از طریق تحصیلات رسمی و هم از طریق منش اجتماعی انجام می‌گیرد. منش اجتماعی تأثیر عمیقی در سلیقه و رفتار دارد (ممتاز، 1383: 74).

بورديو میان سه نوع سرمایه تمایز قائل می‌شود:

- 1- سرمایه اقتصادی یا تولید دارایی (سرمایه پول و سرمایه مادی که می‌توانند برای تولید کالا و خدمات به کار گرفته شود).
- 2- سرمایه اجتماعی یا جایگاه فرد در موقعیت‌های اجتماعی و روابط درون‌گروهی و شبکه‌های اجتماعی.
- 3- سرمایه فرهنگی یا قابلیت‌های غیررسمی بین مردم مانند منش‌ها، ارزش‌ها، هنجارها، مدارک تحصیلی.

به عقیده بورديو این سرمایه است که به فرد اجازه می‌دهد تا سرنوشت خود و دیگران را تحت نظارت گیرد. از نظر وی ساختار توزیع انواع سرمایه در هر لحظه معین، نمایانگر ساختار ذاتی جهان اجتماعی است. بورديو معتقد است که انواع سرمایه مستقل نیستند و دارای کنش متقابل هستند و این کنش متقابل وضعیت افراد را در حوزه‌های مختلف کنش و ماهیت قشربندی اجتماعی از جمله سلامتی آن‌ها را تعیین می‌کند. برای بورديو سرمایه یک مفهوم مجرد اساسی است تا به واسطه آن ساختار و کارکرد جهان اجتماعی را تفسیر کند. بنابراین هدف بورديو بازسازی مجرد سرمایه در همه

اشکال و نه فقط شکل معرفی شده در نظریه‌های اقتصادی است. در این تئوری، سرمایه شامل همه منابع مادی و هم منابع غیرمادی است که آزادی کنشگر و شانس‌های او را برای برتری در حوزه اجتماعی تعیین می‌کند. به عقیده بورديو سرمایه اجتماعی مجموع منابع واقعی و بالقوه‌ای است که می‌تواند از طریق عضویت در شبکه‌های اجتماعی شکل گیرد. به اعتقاد بورديو، سرمایه اجتماعی به‌عنوان شبکه‌ای از روابط یک موهبت طبیعی یا حتی اجتماعی نیست. بلکه چیزی است که طول زمان و با تلاش بی‌وقفه به دست می‌آید. به عبارت دیگر، شبکه روابط محصول راهبردهای فردی یا جمعی، آگاهانه یا ناخودآگاه است که هدفش ایجاد یا باز تولید روابط اجتماعی است که مستقیماً در کوتاه‌مدت یا بلندمدت قابل استفاده هستند. بنابراین کاربرد سرمایه اجتماعی در نزد بورديو بر این درک استوار است که افراد چگونه با سرمایه‌گذاری بر روابط گروهی، وضعیت اقتصادی خود را در یک فضای اجتماعی سلسله‌مراتبی بهبود می‌بخشند. پس سرمایه اجتماعی از نظر بورديو ابزاری است که وضعیت گروه و در نتیجه فرد را بازتولید می‌کند. بورديو بر قابلیت تبدیل انواع مختلف سرمایه تأکید داشت و سرمایه اجتماعی را ریشه انواع دیگر سرمایه می‌داند و به تعبیری این سرمایه اجتماعی در نظر بورديو در لباس مبدل برای سرمایه اقتصادی می‌باشد. بورديو بیان می‌دارد این شکل‌های دگرگون شده و تغییر چهره داده سرمایه اجتماعی هرگز به تمامی به این تعریف فرو کاسته نمی‌شود. بنابراین به کمک سرمایه اجتماعی، کنشگران قادرند مستقیماً به منابع اقتصادی دست یابند (ساعی و نامور، 1388: 91).

در نظام فکری بورديو، دومین مؤلفه اساسی تأثیرگذار بر عملکرد فرد، سرمایه اقتصادی است و در همین چارچوب سرمایه اقتصادی - فیزیکی از مؤلفه‌های کلیدی در تعیین موقعیت بهداشتی و بروز رفتارهای بهداشتی است. تفکر اقتصادی اهمیت فزاینده‌ای در تحقیقات درباره خدمات بهداشتی و ترویج بهداشت، داشته است. رویکرد اقتصادی به مطالعه ترویج بهداشت همگانی تأکید دارد و بر شرایط مادی و ساختاری توجه جدی می‌کند. سرمایه اقتصادی که شامل درآمد، اموال و دارایی‌های مادی است، زمانی برای موضوعات بهداشت کاربرد دارند که سرمایه اقتصادی در شکل پول بتواند نیازها و کالاهای ارتقاء دهنده بهداشت را تأمین کند. سرمایه اقتصادی همچنین برای بهبود پیش‌شرط‌های رفتار بهداشتی مثل پرداخت به فعالیت‌های فیزیکی اساسی است. پس از طریق تأمین فرصت‌های لازم برای پرداختن به فعالیت‌های مروج بهداشت ضروری است. رابطه و عامل میان طبقه اجتماعی و سبک زندگی مرتبط با سلامت فرد، از امکانات اقتصادی بر می‌خیزد. برای نمونه

غذای سالم و رژیم غذایی مناسب از منابع اقتصادی قابل دسترس افراد متأثر می‌شود. فقر و محرومیت باعث کاهش شانس‌های بهداشتی می‌شود. مطالعات کیفی در مورد فقر نشان داده است که مکانیسم پیچیده‌ای این رابطه را توجیه می‌کند. مکانیسم‌هایی همچون استرس، خودناباوری، داغ و بی‌قدرتی، نبود امید به زندگی و اعتماد به سرنوشت و ویژگی‌هایی که مرتبط با پیامدهای بهداشتی منفی هستند. وقتی فردی در شرایط مالی نامناسب باشد و نتواند خواسته‌ها و امیال فردی و جمعی خود و خانواده خود را تأمین کند، دچار استرس می‌شود و آگاهی از این فقر تأثیر منفی و مستقیم بر بهداشت می‌گذارد؛ همچنین میزان بالای بیکاری، درآمد پایین برای خرید کالاهای اساسی، به‌طور کلی زندگی در شرایط بد مالی نه‌تنها فرد را از نظر روانی دچار استرس، ناامیدی و بدبینی می‌کند، بلکه توان برآورده کردن نیازهای بنیادی هم از میان می‌رود و فرد مجبور می‌شود از کالاها و مواد غذایی که کیفیت پایین‌تری دارند، استفاده کنند (همان: 92).

سومین عنصر سرمایه که بر بهداشت، سلامت روانی و کیفیت زندگی تأثیر می‌گذارد، سرمایه فرهنگی است. بورديو سرمایه فرهنگی را به عنوان یک دارایی و شکلی از شناخت معرفی می‌کند، سرمایه فرهنگی همچون درآمد، منبعی است که نقشی اساسی در تولید و بازتولید امنیت مادی و سلسله مراتب اجتماع دارد. سرمایه فرهنگی همچون سرمایه اجتماعی یکی از اضلاع مثبت منابع اجتماعی محسوب می‌شود که به واسطه آن فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. اگر این حقیقت داشته باشد که سرمایه فرهنگی کیفیتی قابل مقایسه با دیگر اشکال سرمایه دارد، پس این نیز ممکن است که حقیقت داشته باشد که تراکمی از چنین سرمایه‌ها می‌تواند منجر به بهبود پیام‌ها یا نتایج سلامتی و بهداشت شود. به عقیده بورديو سرمایه اجتماعی مجازی نقش تعیین‌کننده‌ای در مبادله اشکال متناوب سرمایه ایفا می‌کند. برای فهم واقعیت‌ها و شناخت آنچه در چنین کتاب‌هایی تولید شده و برای استفاده از ابزارها، نیاز به سرمایه فرهنگی مجازی است. و سرمایه فرهنگی نهادینه معمولاً بر اساس سرمایه فرهنگی مجازی به‌دست می‌آید. سرمایه فرهنگی نهادینه، کارکردش رسمیت بخشیدن به بازشناخت اجتماعی، اشکال ویژه توانایی‌های شناختی با مهارت‌های عملی است و پذیرش اجتماعی آنان که صلاحیت علمی دارند را فراهم می‌کند و به تولیدکننده پیام اعتبار می‌بخشد. این تغییر شکل سرمایه‌ها در مباحث بهداشتی نیز کاربرد دارد. بدین معنی که پیام‌های بهداشتی از کسانی قابل پذیرش است که دارای صلاحیت‌های علمی و مداک علمی (سرمایه فرهنگی نهادینه) باشند و افراد زمانی از کتاب‌های راهنمای رفتارهای بهداشتی استفاده می‌کنند که آگاهی بهداشتی (سرمایه

فرهنگی مجازی) لازم را داشته باشند. یکی از مؤلفه‌های اصلی سرمایه فرهنگی آموزش و یادگیری است. افرادی که از سرمایه اقتصادی کافی برخوردار نیستند، باید زمانی را که لازم است به آموزش و یادگیری مهارت‌های بهداشتی بپردازد، صرف به دست آوردن نیازهای اولیه زندگی می‌کند. این نوع فرآیند دوری از آموزش شامل عادات غیربهداشتی دیگر مثل اعتماد به نفس پایین و عدم کنترل زندگی می‌شود (همان: 93).

به نظر بورديو موقعیت عامل در فضای اجتماعی بستگی به حجم و میزان سرمایه (سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی) او دارد؛ یعنی هرچه قدر سرمایه فرد بیشتر باشد، در فضای اجتماعی موقعیت بالاتری خواهد داشت و این خود رفتار و کیفیت زندگی افراد را تحت تاثیر قرار می‌دهد (قاسمی و همکاران، 1387: 187).

مرور مطالعات پیشین نیز بیانگر این است که کیفیت زندگی مفهوم جدیدی نیست. خاستگاه آن به عنوان یک حیطه تحقیقی در جوامع غربی و به ویژه آمریکا به دهه 1960 میلادی بازمی‌گردد (وصالی و توکلی، 1391: 205). کیفیت زندگی مفهوم گسترده‌ای است که دارای معانی گوناگونی برای افراد و گروه‌های مختلف است. برخی آن را به عنوان قابلیت زیست‌پذیری یک ناحیه، برخی دیگر به عنوان سنجه‌هایی برای میزان جذابیت و برخی به عنوان رفاه عمومی، بهزیستی اجتماعی، شادکامی، رضایت‌مندی و غیره تعریف کرده‌اند (Epley & Menon, 2008).

در تحقیقی بارنت و لانگ¹ (2014) به «بررسی تأثیر سطح رضایت از کیفیت زندگی بر احساس امنیت اجتماعی» پرداخته‌اند. به اعتقاد محققان وجود رضایت نسبی در زمینه کیفیت زندگی سبب می‌شود محیطی برای زندگی اجتماعی خلق شود تا در آن امنیت بیشتری برقرار شود به نحوی که انسان‌ها از آرامش برخوردار شده و در روابط تعاملی خود با دیگران با کمترین اصطحکاک، تنش‌های خود را برطرف کنند.

یافته‌های دی نوه و وارد² (2017) بیانگر این است که سطح شادکامی و نشاط افراد شاغل و در نهایت میزان کیفیت زندگی‌شان به مراتب بهتر می‌باشد. همچنین کارمندان در مقایسه با سایر مشاغل دارای شادکامی کم‌تری هستند. سرمایه اجتماعی، سلامت و امنیت از جمله عواملی می‌باشند که بر رفاه ذهنی کارکنان اثرگذار می‌باشند. همچنین نتایج مطالعه یولیانتو، مورتی، هارتونو و ماسی

¹ - Lang

² - De Neve & Ward

کوری¹ (2017) نشان داد که سرمایه اجتماعی به طور غیر مستقیم بر سطح کیفیت زندگی کاری کارکنان در محیط‌های شلوغ و پر رفت‌وآمد و استرس‌زا تأثیر می‌گذارد. این امر موجب می‌شود تا رفتار کارکنان نیز تحت تأثیر محیط شلوغ و پرتنش اداری، تغییر یابد.

نتایج تحقیق احمدی (1394) با عنوان رابطه باورهای دینی و سبک زندگی با کیفیت زندگی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهر زنجان نشان داد که بین باورهای دینی با کیفیت زندگی دانش آموزان دختر رابطه وجود دارد. بین سبک زندگی با کیفیت زندگی دانش آموزان دختر رابطه وجود دارد و کیفیت زندگی دانش آموزان بر اساس سبک زندگی و باورهای دینی آن‌ها قابل پیش بینی است. لذا می‌توان با بهبود سبک زندگی و باورهای دینی دانش آموزان، کیفیت زندگی آنها را ارتقا داد.

عین‌الدین و همکاران (1392) تحقیقی با عنوان بررسی رابطه بین سبک زندگی ارتقا دهنده سلامتی با کیفیت زندگی دانشجویان دانشگاه انجام داده‌اند. نتایج نشان داد که سبک زندگی ارتقا دهنده سلامت با کیفیت زندگی دانشجویان رابطه مثبت قوی دارد و همچنین سبک زندگی و کیفیت زندگی دانشجویان با مقطع تحصیلی، وضعیت اشتغال و وضعیت تاهل دانشجویان رابطه معناداری دارد و تحلیل رگرسیون نشان داد که متغیر سبک زندگی ارتقا دهنده سلامت پیش بینی کننده خوبی برای کیفیت زندگی می‌باشد.

ماجدی و لهسایی‌زاده (1385) نیز در تحقیقی به بررسی رابطه بین متغیرهای زمینه‌ای، سرمایه اجتماعی و رضایت از کیفیت زندگی در روستاهای فارس پرداخته‌اند. نتیجه این تحقیق نشان داده است که سطح بالای سرمایه اجتماعی به سطح بالای رضایت از کیفیت زندگی می‌انجامد و سرمایه اجتماعی در مقایسه با متغیرهای زمینه‌ای مانند سن، شغل و ... پیش‌بینی کننده بهتری برای رضایت از کیفیت زندگی به شمار می‌رود.

با توجه به مبانی نظری و تحقیقات پیشین، فرضیه‌های زیر استخراج شدند:

- 1- بین سبک زندگی پاسخگویان و کیفیت زندگی آنان رابطه وجود دارد.
- 2- بین سرمایه اجتماعی پاسخگویان و کیفیت زندگی آنان رابطه وجود دارد.
- 3- بین سرمایه فرهنگی پاسخگویان و کیفیت زندگی آنان رابطه وجود دارد.
- 4- بین سرمایه اقتصادی پاسخگویان و کیفیت زندگی آنان رابطه وجود دارد.

¹- Yulianto, Murti, Hartono & Masykuri

روش شناسی

پژوهش حاضر از نوع همبستگی و به صورت پیمایشی انجام شده است. در این تحقیق از تکنیک پرسشنامه که رایج‌ترین تکنیک مورد استفاده در تحقیق پیمایشی است استفاده شد. جامعه آماری مورد مطالعه این تحقیق را کلیه کارکنان آموزش و پرورش شهر کوثر تشکیل می‌دهند حجم جمعیت آماری طبق آمار اداره کل آموزش و پرورش 380 نفر است. برای انتخاب حجم نمونه در بین افراد جامعه آماری از فرمول عمومی کوکران استفاده گردید. بدین ترتیب بر طبق فرمول کوکران تعداد 191 نفر به عنوان حجم نمونه به دست آمد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود خطای برآورد (d) 0/05 درصد و فاصله اطمینان 95 درصد در نظر گرفته شده است. بنابراین با احتمال 5 درصد خطای نمونه‌گیری و 95 درصد اطمینان می‌توان نتایج به دست آمده را به جامعه آماری تعمیم داد. از آنجا که جامعه آماری وسیع و گسترده می‌باشد در این تحقیق از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شده است. همچنین در این تحقیق ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته بوده است که برای اعتبار پرسشنامه از اعتبار صوری استفاده شده است. به طوری که پرسشنامه تهیه شده در اختیار تعدادی از اساتید حوزه جامعه‌شناسی قرار داده شد و پس از اجماع نظر آن‌ها در مورد شاخص‌های ابزار سنجش، اعتبار پرسشنامه طراحی شده مورد تأیید قرار گرفت. همچنین به دلیل اینکه پرسشنامه این پژوهش از داخل نظریه‌های مطرح، چارچوب نظری و مدل تحلیلی استخراج شده است دارای اعتبار سازه‌ای است. برای بررسی میزان پایایی شاخص‌های ابزار سنجش، ابتدا نمونه‌ای شامل سی پرسشنامه در بین کارکنان آموزش و پرورش که بصورت کاملاً تصادفی انتخاب شدند پخش گردید. نتایج آزمون آلفای کرونباخ نشان داد که پایایی (قابلیت اعتماد) شاخص‌های اصلی تحقیق 0/81 می‌باشد که بیانگر پایایی مناسب متغیرهای تحقیق است.

یافته‌ها

نتایج به دست آمده از ویژگی‌های جمعیت‌شناختی جامعه آماری تحقیق نشان داد که از مجموع 191 پاسخگوی مورد مطالعه، 49/1 درصد مرد و 50/9 درصد زن بودند. کمترین سن برابر با 25 سال و بیش‌ترین سن 58 سال و بالاتر بوده است. بیش‌تر پاسخگویان نیز در مقطع سنی 40-50 سالگی قرار دارند. 78/7 درصد از کل پاسخگویان متأهل و دارای بیش‌ترین فراوانی بوده‌اند. همچنین 21/3 درصد از پاسخگویان نیز مجرد و دارای کم‌ترین فراوانی می‌باشند. در خصوص متغیر سطح تحصیلات باید اظهار داشت که مقطع کارشناسی ارشد با 103 نفر فراوانی و 54 درصد بالاترین

میزان را به خود اختصاص داده است. در مورد متغیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی هم باید بیان داشت که پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا با 11 نفر فراوانی و 44 درصد و نیز پایگاه اجتماعی - اقتصادی متوسط با 10 نفر فراوانی و 40 درصد و مجموعاً 88 درصد فراوانی این دو پایگاه در جامعه مورد مطالعه مشاهده گردید.

جدول (1): آماره‌های توصیفی

حالات طیف	تعداد سوالات	مینیمم	ماکسیمم	میانگین نظری	میانگین به دست آمده	
	15	25	67	$5 \times 15 = 75$	45/2	سرمایه اجتماعی
	9	11	42	$5 \times 9 = 45$	25/9	سرمایه فرهنگی
	4	3	18	$5 \times 4 = 20$	8/6	سرمایه اقتصادی
	72	159	283	$5 \times 72 = 350$	226/2908	سبک زندگی
	26	39	108	$5 \times 26 = 130$	77/6723	رشد معنوی و خودشکوفایی
	14	22	58	$5 \times 14 = 70$	41/9731	مسئولیت پذیری درباره سلامت
	7	14	31	$5 \times 7 = 35$	20/7429	ورزش و فعالیت بدنی
	7	16	35	$5 \times 7 = 35$	26/6118	روابط بین فردی
	5	8	24	$5 \times 5 = 25$	17/3765	مدیریت استرس
	6	13	35	$5 \times 6 = 30$	23/2353	تغذیه
	7	6	30	$5 \times 7 = 35$	18/6790	پوشاک
	26	44	106	$5 \times 26 = 130$	79/4134	کیفیت زندگی
	7	15	35	$5 \times 7 = 35$	24/6151	حیطه سلامت جسمانی (فیزیکی)
	6	6	27	$5 \times 6 = 30$	18/9630	حیطه روانشناختی
	3	3	15	$5 \times 3 = 15$	9/8538	حوزه روابط اجتماعی
	8	12	34	$5 \times 8 = 40$	25/9815	حیطه محیط و وضعیت زندگی

یکی دیگر از تقسیم‌بندی‌های رایج آمار، تقسیم‌بندی آن به آمار پارامتریک و آمار ناپارامتریک است. آمار پارامتریک مستلزم پیش فرض‌هایی در مورد جامعه‌ای که از آن نمونه‌گیری صورت گرفته می‌باشد. به‌عنوان مهم‌ترین پیش فرض در آمار پارامتریک فرض می‌شود که توزیع جامعه نرمال است اما آمار ناپارامتریک مستلزم هیچ‌گونه فرضی در مورد توزیع نیست. فنون آمار پارامتریک شدیداً تحت تأثیر مقیاس سنجش متغیرها و توزیع آماری جامعه است. اگر متغیرها از نوع اسمی و ترتیبی بوده حتماً از روش‌های ناپارامتریک استفاده می‌شود. اگر متغیرها از نوع فاصله‌ای و نسبی باشند در صورتی که فرض شود توزیع آماری جامعه نرمال یا بهنجار است از روش‌های پارامتریک استفاده می‌شود در غیر این صورت از روش‌های ناپارامتریک استفاده می‌شود. برای بررسی نرمال بودن

مؤلفه‌های ابعاد الگو از آزمون کلموگروف اسمیرنوف استفاده گردید و در تمامی آزمون‌ها، فرضیه آماری به صورت زیر می‌باشد.

جدول (2): نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف برای متغیرهای پژوهش

متغیرها	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
سرمایه اجتماعی	0/792	0/365	نرمال
سرمایه فرهنگی	0/843	0/612	نرمال
سرمایه اقتصادی	0/857	0/563	نرمال
سبک زندگی	0/836	0/612	نرمال
کیفیت زندگی	0/678	0/413	نرمال

همان‌طور که در جدول شماره 2 مشاهده می‌شود چون مقدار سطح معنی‌داری در تمامی مؤلفه‌ها بالاتر از مقدار خطای 0/05 می‌باشد پس فرض صفر را نتیجه می‌گیریم، یعنی مؤلفه‌های پژوهش همگی نرمال می‌باشند.

فرضیه اول: بین سبک زندگی پاسخگویان و کیفیت زندگی آنان رابطه معناداری وجود دارد.

جدول (3): آزمون همبستگی پیرسون بین سبک زندگی پاسخگویان و کیفیت زندگی آنان

متغیر 1	متغیر 2	مقدار ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی‌داری
سبک زندگی	کیفیت زندگی	0/626	0/000

با توجه به جدول (3) مشاهده می‌شود سطح معنی‌داری آزمون 0/000 کمتر از 0/05 می‌باشد بنابراین فرض صفر رد شده و با اطمینان 95% می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر مورد بررسی وجود دارد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب همبستگی (0/626) بین دو متغیر رابطه مستقیم برقرار است، یعنی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد.

فرضیه دوم: بین سرمایه اجتماعی پاسخگویان و کیفیت زندگی آنان رابطه معناداری وجود دارد.

جدول (4): آزمون همبستگی پیرسون بین سرمایه اجتماعی پاسخگویان و کیفیت زندگی آنان

متغیر 1	متغیر 2	مقدار ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی‌داری
سرمایه اجتماعی	کیفیت زندگی	0/545	0/000

با توجه به جدول (4) مشاهده می‌شود سطح معنی‌داری آزمون 0/000 کمتر از 0/05 می‌باشد بنابراین فرض صفر رد شده و با اطمینان 95% می‌توان گفت رابطه معنی‌داری بین دو متغیر مورد بررسی وجود دارد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب همبستگی (0/545) بین دو متغیر رابطه مستقیم برقرار است، یعنی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد.

فرضیه سوم: بین سرمایه فرهنگی پاسخگویان و کیفیت زندگی آنان رابطه معناداری وجود دارد.

جدول (5): آزمون همبستگی پیرسون بین سرمایه فرهنگی پاسخگویان و کیفیت زندگی آنان

متغیر 1	متغیر 2	مقدار ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
سرمایه فرهنگی	کیفیت زندگی	0/552	0/000

با توجه به جدول (5) مشاهده می شود سطح معنی داری آزمون 0/000 کمتر از 0/05 می باشد بنابراین فرض صفر رد شده و با اطمینان 95% می توان گفت رابطه معنی داری بین دو متغیر مورد بررسی وجود دارد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب همبستگی (0/552) بین دو متغیر رابطه مستقیم برقرار است، یعنی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می یابد.

فرضیه چهارم: بین سرمایه اقتصادی پاسخگویان و کیفیت زندگی آنان رابطه معناداری وجود دارد.

جدول (6): آزمون همبستگی پیرسون بین سرمایه اقتصادی پاسخگویان و کیفیت زندگی آنان

متغیر 1	متغیر 2	مقدار ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
سرمایه اقتصادی	کیفیت زندگی	0/551	0/000

با توجه به جدول (6) مشاهده می شود سطح معنی داری آزمون 0/000 کمتر از 0/05 می باشد بنابراین فرض صفر رد شده و با اطمینان 95% می توان گفت رابطه معنی داری بین دو متغیر مورد بررسی وجود دارد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب همبستگی (0/551) بین دو متغیر رابطه مستقیم برقرار است، یعنی با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می یابد.

بررسی تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته؛ معادله رگرسیون به منظور تعیین تاثیر

متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته بررسی می شود. مقدار ضریب تعیین بیان کننده این است که چه مقدار از تغییرات متغیر وابسته به کمک متغیرهای مستقل تبیین می شود. با کمک ضرایب بتا می توان معادله رگرسیون را نوشت. همچنین ضرایب بتای استاندارد شده در تعیین سهم نسبی هر متغیر در تغییرات متغیر وابسته مؤثر است. ضریب بتای هر متغیر مستقلی که بیشتر بود به معنای این است که سهم نسبی بیشتری در تغییرات متغیر وابسته دارد.

جدول (7): خلاصه مدل

ضریب تعیین R Square	ضریب همبستگی R
0/582	0/653

با توجه به جدول (7) مقدار ضریب همبستگی چندگانه مدل رگرسیونی برابر 0/653 است. مقدار ضریب تعیین برابر 0/582 است یعنی 0/582/2 از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تبیین می شود.

جدول (8): آنالیز واریانس (Anova)

مقدار آماره F	سطح معنی داری
113/538	0/000

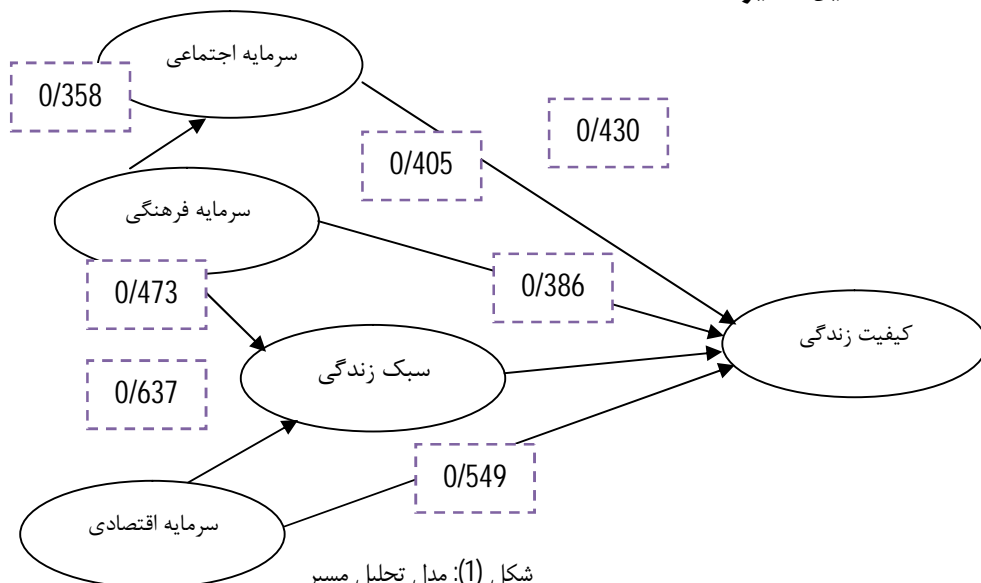
با توجه به جدول (8) مشاهده می‌شود سطح معنی داری آزمون 0/000 کمتر از 0/05 است بنابراین فرض صفر رد شده و با اطمینان 95% می‌توان گفت مدل برازش داده شده مدل مناسبی است و رابطه رگرسیون خطی است.

جدول (9): ضریب رگرسیون

سطح معنی داری	ضریب بتای استاندارد شده	ضریب بتا
0/000		مقدار ثابت
0/000	0/386	سبک زندگی
0/000	0/430	سرمایه اجتماعی
0/000	0/405	سرمایه فرهنگی
0/000	0/549	سرمایه اقتصادی

با توجه به جدول فوق مشاهده می‌شود سطح معنی داری تمامی متغیرهای مستقل (0/000) کمتر از 0/05 است بنابراین وارد مدل رگرسیونی می‌شوند. شکل زیر مدل تحلیل مسیر عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی کارکنان را نشان می‌دهد. به طوری که برخی از متغیرها به صورت مستقیم و برخی غیر مستقیم (با واسطه) بر کیفیت زندگی کارکنان آموزش و پرورش شهر کوثر تأثیر گذار هستند.

تحلیل مسیر

بحث و نتیجه گیری

سبک زندگی نتیجه و محصول انتخاب‌هایی است که در زندگی روزمره صورت می‌گیرد. این مفهوم با تحولات جامعه مدرن به منصفه ظهور رسید. به طوری که می‌توان گفت بستر تولد سبک زندگی، جامعه مدرن است. امروزه با توجه به تغییراتی که در سطوح زندگی اجتماعی افراد رخ داده است، سبک زندگی نیز دچار تحول اساسی گردیده است. از این منظر کیفیت زندگی کارکنان نیز متأثر از تغییرات جامعه و نیز تحولات سبک زندگی مدرن به طور چشم‌گیری تغییر کرده است. در این پژوهش به بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی کارکنان آموزش و پرورش شهر کوثر پرداخته شد. نتایج نشان داد که کیفیت زندگی کارکنان آموزش و پرورش شهر کوثر متوسط رو به پایین می‌باشد و بین متغیرهای مستقل: سبک زندگی، سرمایه اجتماعی، سرمایه اقتصادی و سرمایه فرهنگی با متغیر وابسته (کیفیت زندگی کارکنان) رابطه معناداری وجود دارد. نظریه بورديو نتایج این فرضیه‌ها را تأیید می‌کند. در نظریه بورديو سبک زندگی که شامل اعمال طبقه‌بندی شده و طبقه‌بندی کننده فرد در عرصه‌هایی چون تقسیم ساعات شبانه روز، نوع تفریحات و ورزش، شیوه‌های معاشرت، اثاثیه و خانه، آداب سخن گفتن و راه رفتن است. در واقع عینیت‌یافته و تجسم‌یافته ترجیحات افراد است. از یک سو، سبک‌های زندگی شیوه‌های مصرف‌عاملان اجتماعی‌ای است که دارای رتبه‌بندی‌های مختلفی از جهت‌شان و مشروعیت اجتماعی‌اند. این شیوه‌های مصرفی بازتاب نظام اجتماعی سلسله‌مراتبی است، اما چنانچه بورديو در کتاب تمایز بر حسب منطلق دیالکتیکی نشان می‌دهد، مصرف صرفاً راهی برای نشان دادن تمایزات نیست، بلکه خود راهی برای ایجاد تمایزات نیز هست. بنابراین سبک زندگی محصول نظام‌مند منش است که از خلال رابطه دو جانبه خود رویه‌های منش درک می‌شود و تبدیل به نظام نشانه‌هایی می‌گردد که به گونه‌ای جامعه‌ای، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. چنانچه بورديو در عبارت فوق نیز اشاره می‌کند مصرف به منزله نظامی از نشانه‌ها و نمادها مطرح است که کارکردهایی چون تمایز گذاری اجتماعی دارد.

بورديو در کتاب تمایز (1984) شیوه‌هایی را تحلیل کرد که گروه‌های هم رده و هم طبقه خود را به وسیله آن از القوهای مصرفی گروه دیگر متمایز می‌کنند. بورديو نشان می‌دهد که چگونه گروه‌های خاص، به ویژه طبقات اجتماعی - اقتصادی، از میان انواع کالاهای مصرفی، روش‌های لباس پوشیدن، غذا خوردن، مبلمان و تزئین داخلی منزل و ... انتخاب‌هایی را انجام می‌دهند تا روش زندگی مجزای خود را مشخص و خود را از دیگران متمایز کنند. بورديو شیوه‌هایی را تحلیل کرد که

گروه های مختلف خود را به وسیله ان از الگوهای مصرفی که شیوه زندگی یک گروه را مشخص می کند متمایز می سازند (فاضلی، 1382: 42). او همچنین عقیده دارد که همیشه کشمکشی برای کسب قدرت و منزلت نه تنها در بین بلکه در درون طبقات گوناگون جامعه وجود دارد. این کشمکش ها در فضای اجتماعی رخ می دهد جایی که روابط بین طبقات مطابق با میزان و دسترسی به اشکال متفاوت سرمایه (سرمایه فرهنگی اجتماعی - اقتصادی) ساخته شده اند. بورديو به مبارزه و کشمکش برای قدرت اشاره می کند، کشمکشی که تنها به قدرت اقتصادی مربوط نمی شود بلکه سلطه فرهنگی را نیز در بر می گیرد. مبارزه و کشمکش برای سلطه، بین طبقات و خرده طبقات به تداوم تغییرات سبک زندگی منجر می شود. نبردنمادین در زمینه های متفاوت ترجیحات فرهنگی است. بنابراین فضای اجتماعی سبک های زندگی مطابق با احکام و دستورات قدرت ساخته شده است. در نتیجه، طبقات و خرده طبقات قدرتمندتر سبک زندگی را برجسته و مسلط می کنند (رضوی زاده، 1386: 55-56).

یافته های این پژوهش همسو با یافته های احمدی (1394) ماجدی و لهسایی زاده (1385) می باشد. یافته های احمدی (1394) نشان داد که بین سبک زندگی با کیفیت زندگی دانش آموزان دختر رابطه وجود دارد و کیفیت زندگی دانش آموزان بر اساس سبک زندگی و باورهای دینی آنها قابل پیش بینی است. لذا می توان با بهبود سبک زندگی و باورهای دینی دانش آموزان، کیفیت زندگی آنها را ارتقا داد. همچنین نتایج تحقیق ماجدی و لهسایی زاده (1385) با عنوان رابطه بین متغیرهای زمینه ای، سرمایه اجتماعی و رضایت از کیفیت زندگی در روستاهای فارس نشان داد که سطح بالای سرمایه اجتماعی به سطح بالای رضایت از کیفیت زندگی می انجامد و سرمایه اجتماعی در مقایسه با متغیرهای زمینه ای مانند سن، شغل و ... پیش بینی کننده بهتری برای رضایت از کیفیت زندگی به شمار می رود.

لذا با توجه به نتایج این تحقیق، پیشنهادهای زیر در جهت افزایش کیفیت زندگی کارکنان آموزش و پرورش شهر کوثر ارائه می شود:

- به طور کلی، باید گفت که برنامه ریزی توسعه در شهرستان کوثر باید هدف مند و متناسب با میزان دسترسی به منابع محلی و نیازهای عینی و ذهنی مردم باشد تا بتواند به بهبود کیفیت زندگی کارکنان آموزش و پرورش این شهر کمک کند. لازم است که بهبود کیفیت زندگی عینی و ذهنی به عنوان هدف اصلی طرح های توسعه ای شهری و منطقه ای محسوب شود.

- کلید توسعه جوامع سالم با مردم سالم گسترش سبک زندگی صحیح است. درک عمیق روابط بین فردی افراد در بستر اجتماعی آن‌ها، موجبات توسعه رویکردهای مؤثر ارتقای سلامت را فراهم می‌آورد. سیاست‌گذاری‌های کلان کشوری، تأثیری بنیادین بر شیوه زندگی افراد، روابط آن‌ها و ظرفیت‌سازی جوامع در راستای توسعه پایدار ایفا می‌نماید. ارتقای سبک زندگی سالم، امتدادی از یک حرکت مداوم در راستای توانمندسازی فردی و اجتماعی در زمینه تأمین، حفظ و ارتقای سلامت است.

- نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد که کارکنانی که دارای سبک زندگی بهتری هستند دارای کیفیت زندگی بالایی نیز می‌باشند. لذا سیاست‌گذاران و ارگان‌های مربوط و مسئولین ذیربط از جمله دانشگاه‌ها، وزارت بهداشت، سازمان ورزش و جوانان و وزارت رفاه می‌توانند از نتایج تحقیق حاضر در بهبود کیفیت زندگی کارکنان آموزش و پرورش استفاده کنند.

- آگاه‌سازی نهادهای تحقیقاتی جهت تحقیق در زمینه کیفیت زندگی کارکنان آموزش و پرورش و لزوم توجه آنان به انجام پژوهش‌هایی با محوریت روابط اجتماعی.

- با توجه به این که آمارهایی مبنی بر پایش کیفیت زندگی کارکنان آموزش و پرورش شهرستان کوثر وجود ندارد، پیشنهاد می‌شود سازمان‌های زیربط به این امر توجه بیشتری داشته باشند.

- با توجه به این که سرمایه اقتصادی بر میزان کیفیت زندگی کارکنان تأثیر داشت، می‌توان با افزایش سرمایه اقتصادی، تحقق نسبی عدالت توزیعی، کیفیت زندگی کارکنان آموزش و پرورش را تقویت نمود.

کتابنامه

- احمدی. محمدسعید (1394). رابطه باورهای دینی و سبک زندگی با کیفیت زندگی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهر زنجان. زن و مطالعات خانواده، شماره 30.
- استونز، راب. (1387). متفکران بزرگ جامعه‌شناسی، ترجمه‌ی مهرداد میردامادی، تهران: مرکز. باکاک، رابرت (1381)، مصرف، ترجمه‌ی خسرو صیوری، تهران: نشر شیرازه، چاپ اول.
- بندیکس، راینهارد (1385). سیمای فکری ماکس وبر، ترجمه‌ی محمود رامبد، تهران: انتشارات هرمس.
- بورديو، پیر (1380). «نظریه کنش، دلایل عملی و انتخاب عقلانی»، ترجمه‌ی مرتضی مردی‌ها، تهران: انتشارات نقش و نگار.
- بورديو، پی‌یر (1381). کنش‌های ورزشی و کنش‌های اجتماعی، ترجمه‌ی محمدرضا فرازنده، فصلنامه علوم اجتماعی، تابستان شماره 20.
- توسلی، غلامحسین (1373). نظریه‌های جامعه‌شناسی، تهران: انتشارات سمت، چاپ چهارم.
- دولان، شیمون دال؛ شولر، رندال اس. (1381). مدیریت امور کارکنان و منابع انسانی. ترجمه‌ی محمد علی طوسی و محمد صائبی. تهران: موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت برنامه‌ریزی.
- رضوی‌زاده، سیدنورالدین (1383). بررسی تأثیر ارتباطات بر تمایل به تغییر سبک زندگی روستایی، تهران: دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی، رساله دکتری ارتباطات.
- رئیس دانا، فریبرز (1384). اندازه‌گیری شاخص و پویش فقر در ایران. فصلنامه رفاه اجتماعی. سال چهارم، شماره 17، 89-57.
- زیبایی، منصور و آشان شوشتریان (1386). بررسی پویایی فقر در ایران با استفاده از داده‌های مرکب خانوارهای روستایی و شهری. فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران، سال نهم، شماره 32، 83-55.
- ساعی، علی؛ نامور، اکبر (1388). تحلیل جامعه‌شناختی بیماری قلبی و عروقی: مطالعه موردی شهر بوشهر، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره 10، شماره 4.
- شالچی، وحید (1386). سبک زندگی جوانان کافی‌شاپ، فصلنامه تحقیقات فرهنگی. سال اول، شماره 1، پاییز 93-115.
- ضرابی، اصغر و شاهپوندی، احمد (1389). تحلیلی بر پراکندگی شاخص‌های توسعه اقتصادی در استان‌های ایران. مجله جغرافیا و برنامه ریزی محیطی. سال 21، شماره 2، 32-17.
- عین‌الدین، حمیده کبیران؛ کلدی، علیرضا؛ محقق، سید حسین؛ پوریا، کمال و سلطانی، رضا (1392). بررسی رابطه بین سبک زندگی ارتقا دهنده سلامتی با کیفیت زندگی دانشجویان دانشگاه. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی. گروه آموزشی مدیریت رفاه اجتماعی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته رفاه اجتماعی.

- فاضلی، محمد (1382). مصرف وسبک زندگی، تهران: انتشارات صبح صادق.
- قاسمی، وحید؛ ربانی، رسول؛ ربانی خوراسگانی، علی؛ علیزاده اقدم، محمد (1387). تعیین کننده‌های ساختاری و سرمایه‌ای سبک زندگی سلامت‌محور، ادبیات و زبان‌ها: زبان و ادبیات فارسی، ش 63، ص 214 - 181.
- کریملو، مسعود (1389). توسعه نسخه فارسی پرسشنامه کیفیت زندگی سازمان جهانی بهداشت-100. توانبخشی، 11 (14).
- ماجدی، سید مسعود و لهسایی‌زاده، عبدالعلی (1385). بررسی رابطه بین متغیرهای زمینه‌ای، سرمایه اجتماعی و رضایت از کیفیت زندگی: مطالعه موردی در روستاهای استان فارس، روستا و توسعه، دوره 9، شماره 4، 91-135.
- ممتاز، فریده (1383). معرفی مفهوم طبقه از دیدگاه بوردیو. پژوهشنامه علوم انسانی، شماره (41-42)، بهار و تابستان.
- نجات، سحرناز (1387). کیفیت زندگی و اندازه‌گیری آن، مجله تخصصی اپیدمیولوژی ایران؛ دوره 4، شماره 2، 57-62.
- وبر، ماکس (1382). دین، قدرت، جامعه، ترجمه‌ی احمد تدین، تهران: انتشارات هرمس.
- وصالی سعید، توکل، محمدمهدی (1391). بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی در شهر تهران. مطالعات جامعه‌شناختی شهری (مطالعات شهری): دوره 2، شماره 2.
- هندری، ال. بی و دیگران (1383): اوقات فراغت و سبک‌های زندگی جوانان، ترجمه‌ی فرامرز ککولی دزفولی و مرتضی ملانظر، سازمان ملی جوانان، تهران: نسل سوم.

Barent, W; Long, H. (2014). The Effect of Satisfaction Level on Quality of Life on Social Security Feeling, Social Welfare Magazine, Birmingham University, Volume 4, Issue 11.

Bourdieu, P. (1984). Distinction: A Social Critique Of the Judgement Of Tast, Cambridge Mass: Harvard University Press.

Cockerham, william, C. (2000). health lifestyles in Russia ", social science and medicine, No 57:1313-1324.

Corrigan, P. (2004). The Sociology of Consumption. London: Sage.

Epley, D, & Menon, M. (2008). A Method of Assembling Cross sectional Indicators into a Community Quality of Life, Social Indicators Research, Vol. 88, No, 2, PP. 281-296.

Nahapiet, J. and Ghoshal, S. (1998). Social Capital, Intellectual Capital, and the Organizational Advantage, *Academy of Management Review*, 23(2): 242-266.

De Neve, J- E. & Ward, G.(2017). Happiness at work. *World Happiness Report*. pp: 144-177.

Simmel, G. (1990). *The philosophy of money*, Tom Bohomer & Pavid Frisby (Trans), Second enlarged Ed, New York: Routledge.

Veblen, T. (1925). *The Theory of the Leisure Class*, New York: Viking.

Yulianto, B., Murtim B., Hartono. & Masykuri, M. (2017). The social capital effect on employees. quality of life in noisy work environment. *Dama International Journal if Researchers (DIJR)*, Vol. 2, Issue. 1, January 2017. Pp: 57-62.